

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 12

Lýsingarprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 5. apríl 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

22 Árg.

Hin handilspolitiska støðan.

Tey uppskakandi tíðindini.

Í hesum dögum hava stór og ring tíðindi farið ímillum. Thorstein Petersen fólkatingsmaður hevur sent telegrammini heim, og »Dagblaðið« hevur sett tey í við so stórum stóvum, sum eru at finna í nakrari føroyskari prentsmiðju:

Nýggja stýrisskipanin forkemur okkum. »Vit missa Onglands-handil, sterlingsáttmálin uppsagdur, pundini fara til Danmarkar, fiskikvota verður útmáld okkum av danskari náði«. — Nýggir tíðindamenn eru komnir aftur at, sum eru føroyskir trolarar, ið ágrýtnir nýta streym og luft at flyta fram politiska propagandu.

Hetta við ósandi tíðindum eru vit annars so vand við, og hugsandi fólk skuldu nú duga at mett tey eftir virði teirra.

Tey byrjaðu krigsárin. Tá flugu tey ímillum, úr bygd og í bygd. Men tá var alt tað, sum nú er gott og tí má verjast, ið tá var ringt og átti at vera beint fyri.

Men vert er at taka fram tað, ið er kjarnin í spurningunum og tíðindunum, og sum er sjálvandi so týðningarmikið, at Føroyingar mugu geva tí ans. og her taka vit fram fyrst og fremst hin umrødda

Sterlingsáttmálin.

Hann var ein sáttmáli, sum gjórdur var í einari bardagatíð og við eitt land, sum hevði hersett okkum. Hann var eingin politiskur sáttmáli, hann var ein handilssáttmáli og ein kriggsáttmáli. Ongland skuldi ansa okkara sakir og flyta til okkara allar neyðsynjarvörur. Tað var tí sjálvandi, at allur handel okkara varð við hetta land. Vit fluttu fisk til teirra, og vitingu frá teimum vörur, okkum tørvæði, og sum teir kundu lata frá sær.

Ein sáttmáli skuldi helst verið til gagns fyri báðar partar, ið binda seg undir hann. Og tað var sterlingsáttmálin eisini. Vit fluttu teimum fisk, tá ið matneyð var, og fiskamarknaður teirra var at siga tömdur. Vit lögdu pening niður, sum er komin okkum væl við, nú skipaflotin er endurnýggjaður.

Men sterlingsáttmálin var eingin ævinligur sáttmáli. Hann var gjórdur í eini kriggstíð, og sjálvandi hóskaði hann til eina kriggstíð. Báðir partar kundu uppsiga hann, og hann kundi og kann eisini verða umskrivnaður og endurnýggjaður.

Tað mest áhugaverda við hesum sáttmála, politiskt, er, at tann flokkurin (Fólkaflokkurin), sum nú verjir hann og leggur hinar flokkarnar undir at vera atvoldin til, at hann verður uppsagdur, og vit missa gagnið av honum, striddist imóti honum, tá ið hann var settur í gildi.

Ta ferðina mistu vit at binda okkum til henda sáttmálan. Tá skuldu vit leita til dollarlondini. Vitingu eingi skip, ongan við úr Onglandi, alt hetta fingudollars-londini (Ísland), og í heilum varð ávistur tann fyrimunur, ið hesi lond hövdu, og tann skaða, ið »samgonguflokkarnir« gjórdur landinum at hava forðað okkum at handla vestur eftir og binda okkum til henda handilin.

Men krigsárinu gingu. Vit vunnu hóp av peningi, og vit vóru toliliga væl stódd við allar neyðsynjarvörur.

So endaði kriggið, og handilsleiðin snúði at siga beinanvegin. Handel okkara fór aftur at beinast til »Oyrasund«. Heilsólumenn hiðani fóru at vitja kendar gótur í Keypmannahavn, og danskir handils-umboðsmenn komu henda vegin at bjóða fram vörur sínar. Vit súp eisini, at flestu vörur vóru av donskum uppruna.

Og nú kom saltfiskasólan undan aftur. Fiskekeyparar í Keypmannahavn fóru at geva ófóra góðan pris fyri føroyskan saltfisk, sum teir sendu til Sudurlond, og tað var sjálvandi, at Føroyingar vóru skjóttir at flyta saltfiskafarmar til Keypmannahavnar.

Sterlingsáttmálin „útholaður“.

Sjálvandi mátti sterlingsáttmálin verða »útholaður«, tíðna burtur, tá ið handilin fór at ganga hesa leiðina.

Tað varð sagt, at Onglendingar hövdu biðið Danir taka sær

uppá at fáa Føroyum neyðsynjarvörur. Teir hövdu nóg mikið við seg sjálvar.

Öll siggja so stutt, at handel okkara eins og mest alt okkara samfelagsliv — gongur sum best ber til. Tað ið menn rópa hitt »privat kapitalistiska systemið«, t.v.s. at helst einki kontrol skal vera við nøkrum, er her á landi sett í gildi út í odd og egg. Tað er ein skaði, halda menn, at eftiransa, og so verður givið leyst í bæði borð.

Og tað merkiliga tykist at vera, at fólk duga ikki at siggja, at tann flokkur, sum rópar og ósir, tá ið okkurt kemur í flókju, nettupp saman við Sambandsflokkinum verjir hetta systemið.

Hvi hevur Fólkaflokkurin ikki roynt at fingið handils-samráðingar aftur við Ongland og endurnýggjað okkum sterlingsáttmálan. Hann við sinum lóglærdu monnum, sum altíð tala um sáttmálar, mátti vita, at hetta var eingin ævinligur sáttmáli, einki Magna Charta ella Gamli Sáttmáli, sum Noreg og Ísland í miðöld gjórdur. Vóru ikki hansara menn fúsir alt fyri eitt bæði at keypa frá og flyta til hin stóra staðin við Oyrasund?

Fólkaflokkurin er størsti flokkur á Tingi, hansara menn eru frammi bæði í handilslivi og vinnulivi, so eingin flokkur hevur betri atgongd til at gerast kunnigur við, hvat har viðurfæst.

Stýrisskipanin kann ikki bera ábyrgd fyri tað, ið ikki er gjørt í hesum »tómruminum« aftan á kriggið. Og Fólkaflokkurin hev-

ur ongantið gjørt nakað, bara mótmælt.

Undir krignum sendi Løgtingið tveir menn til Onglands at samráðast við Onglendingar um handilsviðurskifti. Tá mótmæltu Fólkaflokkurin og handilsstætturin í Føroyum. So kom handel okkara í hendurnar á nøkrum enskum stórsölumonnunum, og tá ið sjógvað var aftur, fóru vit frá teimum og til teir donsku stórsölumenninar. Vit hava ligið og liggja so stutt undir sama sjógvi.

Okkara handilspolitikkur hevur verið fördur sum í øðrum londum við ongari eftiransing. Og öll tey londini eru komin illa á hold.

Pund okkara eru uppi, og eingin kann siga av sonnum, hvussu tey eru farin. Vit siggja, at mongd av vörum er innflutt, sum ónýtt er, og at nóg tvær okkum, sum vit nú kanska ikki hava útlendskan pening fyri.

Hin størsti flokkurin á Tingi kann nú ikki fara og skúgva sær undan ábyrgd, sum hann er vanur. Hann kann ikki halda áfram at flókja, og so tá ið flókjan er á komin, nýta hana til politiskt rumbul.

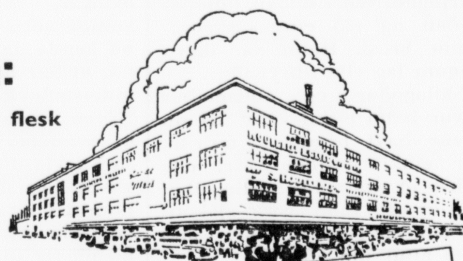
Og hvussu ættlar hesin flokkur at greiða okkara handilspolitisku viðurskifti? Hann hevur uppskot til ein sáttmála við Danir, og har eru so nóg felagsmál, at henda stýrisskipan, sum nú skal setast í gildi, hevur tey ikki meira.

Eftir hesum sáttmála skulu bæði londini hava felags úttanríkisráð. Men eins og i stýrisskipanini kunna vit sleppa

Vit lata:

Feskt kjøt og flesk
pysur
feitivörur
livurpostei
salatir
konserves

S. HOULBERG A/S
Kødbyen, København.

UMBØD:
B. MORTENSEN
TØRSHAVN
Telefon 326